

Elektronička izdanja Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža

Čamić, Katja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:157813>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2020./2021.

Katja Čamić

**Elektronička izdanja Leksikografskog zavoda Miroslav
Krleža**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić, izv. prof.

Zagreb, lipanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Leksikografski zavod Miroslav Krleža.....	3
2.1. Povijest.....	3
2.2. Djelatnost Zavoda.....	4
2.3. Leksikografski i enciklopedijski rad.....	7
2.4. Enciklopedist Mate Ujević.....	9
3. Izdanja LZMK.....	10
3.1. Enciklopedije.....	10
3.2. Leksikoni.....	12
4. Leksikografski rad Miroslava Krleže.....	14
5. Mrežno izdanje enciklopedije.....	19
6. Analiza Web stranica.....	25
6.1. Cilj, metodologija i uzorak.....	25
6.2. Rezultati analize.....	26
6.2.1. Hrvatska enciklopedija.....	26
6.2.2. Portal hrvatske tehničke baštine (Hrvatska tehnička enciklopedija).....	29
6.2.3. Proleksis enciklopedija.....	32
6.3. Zaključak analize.....	35
7. Zaključak.....	37
Literatura.....	38
Sažetak.....	41
Summary.....	42

1. Uvod

Tiskana enciklopedijska izdanja morala su se prilagoditi brzom razvoju i napretku informacijskih i komunikacijskih znanosti, tako da online enciklopedije nisu novost u svijetu. Pojava Interneta omogućuje je rasprostranjenost, jednostavniji i brži pristup enciklopedijskom znanju. U skladu s time i Leksikografski zavod Miroslav Krleža (u daljnjem tekstu Zavod) omogućio je svojim korisnicima besplatan i slobodan pristup elektroničkim enciklopedijskim izdanjima. Besplatno dostupna elektronička izdanja između ostaloga podrazumijevaju i suradnju korisnika s uredništvom enciklopedije na širenju i poboljšanju objavljenih podataka. Zavod je jedina znanstvena institucija u Hrvatskoj koja već više od sedamdeset godina obavlja enciklopedijske i leksikografske djelatnosti. Za osnivanje Zavoda zaslužan je Miroslav Krleža koji je uz Matu Ujevića značajan za razvoj enciklopedijske djelatnosti u Hrvatskoj.

U prvom poglavlju teorijskog djela rada bit će prikazana povijest Zavoda te će se opisati na koji način Zavod provodi svoju djelatnost. Poseban dio bit će posvećen istaknutom hrvatskom enciklopedisti Mati Ujeviću. U sadržaju drugog poglavlja bit će predstavljena sva tiskana izdanja koja je Zavod objavio od početka rada 1950. godine. Treće poglavlje posvećeno je hrvatskom književniku, leksikografu i eruditu koji je pokrenuo i osnovao Zavod Miroslavu Krleži, osim biografskog sadržaja to poglavlje prikazivat će i Krležin rad u Zavodu, naime od osnivanja pa do svoje smrti Krleža je bio ravnatelj Zavoda. Četvrto poglavlje služi kao uvod u istraživački dio rada, poglavlje sadrži temeljne pojmove i kratki prikaz povijesti vezanu uz mrežna enciklopedijska izdanja.

Posljednje poglavlje, istraživački dio rada bavit će se analizom web stranica Hrvatske enciklopedije, Portala hrvatske tehničke baštine i Proleksis enciklopedije. Zavod je zaslužan za objavljivanje tiskanih izdanja kao i njihovih elektroničkih izdanja i provedenom analizom želi se utvrditi sadrže li mrežna izdanja potrebne enciklopedijske vrijednosti koje su vidljive u tiskanim enciklopedijama. Kako bi se dobili relevantni rezultati analizirat će se i opisati struktura mrežnih stranica i njihov sadržaj.

2. Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Leksikografski zavod Miroslav Krleža je jedina znanstvena institucija u Hrvatskoj koja se već dugih sedamdeset godina sustavno bavi leksikografijom, uz leksikografsku djelatnost ustanova je zaslužna i za enciklopedijsku djelatnost.¹ Zavod nosi ime svojeg tvorca, hrvatskog književnika Miroslava Krleže. Osnivanjem Zavoda Miroslav Krleža je zaslužan za pokretanje enciklopedijsko-leksikografske djelatnosti u Hrvatskoj. Od osnivanja Zavoda 1950. godine pa sve do danas djelatnost ustanove nije se promijenila, ona se koristi za prikupljanje, obradu i provjeru podataka koji se zatim koriste kao baza podataka za različita izdanja. Tijekom svoga sedamdesetogodišnjeg djelovanja Zavod je izdao više od 250 različitih rječnika, enciklopedija, leksikona i mnogih drugih publikacija poput atlasa, bibliografija, časopisa i zbornika.²

2.1. Povijest

Leksikografski zavod Miroslav Krleža utemeljen je 5. listopada 1950. godine pod nazivom Leksikografski zavod FNRJ (Federativna Narodna Republika Jugoslavija). Jugoslavenska vlada je *Uredbom o Leksikografskom zavodu FNRJ* definirala sjedište Zavoda u Zagrebu, Uredbom su također bile navedene i zadaće Zavoda, prikupljanje i obrađivanje leksikografskoga i drugoga materijala koji je potreban za izdavanje leksikona, enciklopedija i ostalih sličnih izdanja.³ Taj naziv nosi do 1962. godine kada je novom odlukom jugoslavenske vlade preimenovan u Jugoslavenski leksikografski zavod.⁴ Zakonom Vlade Republike Hrvatske 1991. godine Zavod dobiva sadašnje ime, Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Godine 2003. Hrvatska vlada donosi *Zakon o leksikografskom zavodu Miroslav Krleža* kojim se uređuje status, djelatnost i ustrojstvo Zavoda kao javne ustanove u djelatnosti leksikografije i enciklopedike od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku.⁵ Zavod je osnovan na inicijativu Miroslava Krleže, koji je bio i njegov prvi ravnatelj. Kod početka rada Zavoda Krleža započinje suradnju s Matom Ujevićem, vrlo iskusnim leksikografom i glavnim urednikom Hrvatske

---

¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. LZMK (2021) URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35937> (25. 6. 2021.)

² Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 14.

³ Isto, str. 12.

⁴ Leksikografski zavod Miroslav Krleža // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. LZMK (2021) URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35937> (25. 6. 2021.)

⁵ Zakon o leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. Zagreb: Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i tehnologije (2003) URL: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//41.%20-%201.pdf> (25. 6. 2021.)

enciklopedije. S Ujevićem, kao svojim pomoćnikom oko organizacijskih i stručnih poslova Zavoda, Krleža je pokrenuo izradu mnogih vrijednih Zavodskih izdanja.⁶

Slika 1. Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Prvobitna lokacija Zavoda bila je u zgradi na Strossmayerovu trgu 4 u Zagrebu. U lipnju 1977. godine zgradu je zadesio požar, stoga se svi odjeli Zavoda i uredi zaposlenika sele na ugao Frankopanske ulice i Prilaza Gjure Deželića, sadašnju adresu Zavoda. Zgrada u kojoj se Zavod nalazi danas, prikazana na slici 1., građena je od 1891. do 1895. godine za uredništvo *Narodnih novina*. Zgradu je projektirao zagrebački arhitekt Kruno Waidmann.⁷

2.2. Djelatnost Zavoda

Sveukupna enciklopedijska i leksikografska djelatnost koju Zavod provodi temelji se na misiji Zavoda, da se postupcima sistematiziranja, indeksiranja, pohrane i distribucije informacija korisnicima daje mogućnost pristupa pouzdanim i provjerenim izvorima. S obzirom na svu količinu znanja, Zavod svojim djelovanjem omogućuje jednostavno i sustavno snalaženje unutar velike količine informacija, te tako veći broj korisnika može sudjelovati u znanstvenim, obrazovnim i istraživačkim procesima.⁸ Poslovi koji spadaju u leksikografske i enciklopedijske

⁶ Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 13.

⁷ Isto, str. 13-14.

⁸ Misija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. // LZMK. (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/o-nama/misija-i-vizija> (1.7.2021.)

djelatnosti Zavoda su prikupljanje i obrada podataka, zatim dokumentiranje i čuvanje podataka, svi podaci se objavljuju i daju na korištenje korisnicima. Kako bi podaci bili relevantni i točni provode se znanstvena istraživanja te znanstveno usavršavanje i stručna izobrazba djelatnika Zavoda. Sve poslove Zavoda obavljaju znanstveni i stručni suradnici to jest leksikografi i enciklopedisti.⁹ Podatke koje Zavod prikuplja važno je provjeriti i analizirati radi pravilnog razvrstavanja podataka u leksikografsko-enciklopedijske jedinice. Zadatak zaposlenika je razvijanje metodoloških i stručnih postupaka obrade podataka, kao i razvoj i održavanje programskih sustava Zavoda.¹⁰

Kako bi razvijao znanstveno-strukovne osnove Zavod provodi određena istraživanja, u ta istraživanja pripadaju: istraživanje hrvatske bibliografske baštine, istraživanje hrvatske građe u svjetskoj leksikografskoj i enciklopedijskoj djelatnosti te istraživanja određenih znanstvenih područja s ciljem razvoja i standardizacije znanstvene i stručne terminologije.¹¹ Sve prikupljene i obrađene podatke Zavod pohranjuje u svoje baze podataka, tako čuva podatke i sprječava njihovu zlouporabu, krivotvorenje i uništavanje. Baze podataka je potrebno stalno razvijati i unaprjeđivati.¹² Osim čuvanja podataka u bazama, djelatnost Zavoda je objavljivanje prikupljenih podataka u enciklopedijama i leksikonima, rječnicima, priručnicima i bibliografijama kako na tiskanom mediju tako i na elektroničkom poput CD-a, DVD-a i drugih. Također svaki istraživački i stručni rad objavljuje se u časopisima i drugim publikacijama Zavoda.¹³ Publikacije moraju odgovarati unaprijed utvrđenim leksikografsko-enciklopedijskim standardima. Zavod surađuje s drugim fizičkim i pravnim osobama te pruža stručnu pomoć u području leksikografije i enciklopedike.¹⁴

Djelatnosti su podijeljene u organizacijske cjeline koje omogućuju pravno i poslovno funkcioniranje Zavoda. U organizacijske cjeline ubrajaju se: ured ravnatelja, leksikografski odjel, grafičko-informatički odjel, opći odjel i financijsko-komercijalni odjel.¹⁵ Zavodom upravlja ravnateljstvo, na čijem je čelu glavni ravnatelj. Važniji zadaci koje glavni ravnatelj obavlja u Zavodu su sljedeći: sazivanje i predsjedanje sjednicama Ravnateljstva gdje nadzire

---

⁹ Zakon o leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. Zagreb: Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i tehnologije (2003) URL: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//41.%20-%201.pdf> (25. 6. 2021.)

¹⁰ Statut Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (2013) Str. 2. URL: https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Statut-Leksikografskog-zavoda-04.2013_novo.pdf (1. 7. 2021.)

¹¹ Isto, str. 2.

¹² Isto, str. 2.

¹³ Isto, str. 2.

¹⁴ Isto, str. 3.

¹⁵ Isto, str. 3.

provedbu odluka Ravnateljstva i predlaže pokretanje novih projekata ili dopune i izmjene Statuta Zavoda, zadužen je i za pokretanje inicijative za razvoj i unapređivanje leksikografske i enciklopedijske djelatnosti, odgovoran je za znanstveno-strukovni rad Zavoda, potpisuje odluke i akte Ravnateljstva te dogovara suradnju koja omogućuje daljnje razvijanje djelatnosti Zavoda.¹⁶ Leksikografska djelatnost provodi se u središnjem odjelu Zavoda, leksikografskom odjelu. Odjel čine leksikografi, drugi službenici i namještenici koji obavljaju sve leksikografske djelatnosti. Odjel se sastoji od odsjeka, službe i redakcije.¹⁷ Grafičko-informatički odjel zaslužan je za obavljanje poslova informatičke potpore i informatičko-grafičke pripreme i prezentacije leksikografskih djela Zavoda u tiskanom ili digitalnom obliku. Odjel se sastoji od grafičke i informatičke službe.¹⁸ Opći odjel je organizacijski dio Zavoda gdje se obavljaju pravni, kadrovski, opći poslovi, poslovi čuvanja arhivskog i registraturnog gradiva i tehnički poslovi. Odjel čine Pravna služba, Tehnička i Služba arhiva.¹⁹ Posljednja organizacijska cjelina Zavoda je financijsko-komercijalni odjel u kojem se provode računovodstveni i financijski poslovi kao i poslovi promidžbe i prodaja Zavodskih izdanja. Odjel čine Služba računovodstva i Služba prodaje i zaliha.²⁰

Osim navedenih odjela, za stručno bavljenje leksikografskom djelatnosti zaslužno je Znanstveno vijeće. Ono je najviše znanstveno-strukovno tijelo Zavoda, čine ga glavni ravnatelj, znanstveni i leksikografski savjetnici, glavni urednici Hrvatskoga biografskog leksikona i Hrvatske enciklopedije i osam izabраниh predstavnika radnika Zavoda u drugim leksikografskim zvanjima. Odluke Znanstvenog vijeća donose se na sjednicama gdje mora biti prisutna većina članova vijeća.²¹ Zadaci Znanstvenog vijeća su utvrđivanje i provođenje politike Zavoda kada su u pitanju leksikografski poslovi, ocjenjivanje rada leksikografa, donošenje pravilnika, provođenje izbora zaposlenika leksikografskih i znanstvenih zvanja i planiranje programa znanstvenog rada, pokretanje znanstvenih i stručnih časopisa te organiziranje znanstvenih i stručnih skupova.²² Prije donošenja bilo kakvih važnih odluka vezanih uz poslovanje i djelatnosti Zavoda, Znanstveno vijeće daje svoje mišljenje i prijedloge.

---

¹⁶ Statut Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (2013) URL: https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Statut-Leksikografskog-zavoda-04.2013_novo.pdf (1. 7. 2021.)

¹⁷ Pravilnik o unutarnjem ustroju Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. (2013) Str. 2. URL: <https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Pravilnik-o-unutarnjem-ustroju-LZMK-od-17-IX-2013-.pdf> (1. 7. 2021.)

¹⁸ Isto, str. 3.

¹⁹ Isto, str. 3.

²⁰ Isto, str. 3.

²¹ Statut Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (2013) Str. 9. URL:

https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Statut-Leksikografskog-zavoda-04.2013_novo.pdf (1. 7. 2021.)

²² Isto, str. 9.

2.3. Leksikografski i enciklopedijski rad

Leksikografski odjel zadužen je za obavljanje leksikografskih i enciklopedijskih djelatnosti Zavoda. Obavljanje leksikografskog rada odvija se prema određenim projektima i područjima rada. Projekti odjela dijele se na projekte temeljnog i projekte posebnoga niza.²³ U projekte temeljnog niza ubrajaju se posebne, opće i nacionalne enciklopedije i leksikoni, enciklopedijski atlasi i rječnici, dok su projekti posebnoga niza stručni rječnici, monografije, kartografski, bibliografski i drugi stručni priručnici kao i tematska leksikografska izdanja. Odluke vezane uz pokretanje projekata donosi ravnatelj Zavoda.²⁴ Za provođenje projekata temeljnoga niza zaduženi su glavni urednici i njihovi zamjenici, dok projekte posebnoga niza vode urednici projekta. Razlika u urednicima je što urednike projekta temeljnog niza imenuje i razrješuje Ravnateljstvo, a urednike projekta posebnog niza ravnatelj. Sav leksikografski rad odjela provodi se u redakcijama koje osniva Ravnateljstvo, a vode voditelji redakcija.²⁵

Leksikografski rad se dijeli na temeljni i specijalistički leksikografski rad. U temeljni leksikografski rad spada prikupljanje podataka, obrada tih podataka kod strukturiranja leksikografskih jedinica, izrada, oblikovanje i uređivanje leksikografskih jedinica prema načelima leksikografskih standarda. Temeljni rad također podrazumijeva sveukupni rad na leksikografskim projektima (priprema, izrada) i povezivanje leksikografskih jedinica u informacijskim sustavima sve u skladu s načelima informacijskih znanosti te načelima leksikografije i enciklopedistike.²⁶

U specijalistički leksikografski rad spada jezično i terminološko uređivanje i usklađivanje leksikografskih izdanja u skladu s hrvatskim jezičnim standardima, likovno uređivanje leksikografskih izdanja (pronalaženje, odabir, opisivanje, pohranjivanje), prikupljanje, provjera i interpretacija bibliografskih podataka, obrada i prikaz kartografskih podataka te izrada programa i metoda obrade leksikografskih jedinica na elektroničkom mediju i leksikografska organizacija u leksikografskim projektima.²⁷

---

²³ Isto, str. 4.

²⁴ Isto, str. 4.

²⁵ Isto, str. 4.

²⁶ Pravilnik o leksikografskom radu u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. (2018.) Str. 1. URL: http://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Pravilnik_o_leksikografskom_radu_u_LZMK_od_31_X_2018.pdf (3. 7. 2021.)

²⁷ Isto, str. 1.

Uz temeljni i specijalistički leksikografski rad Zavod još provodi poslove koji obuhvaćaju mnoga razna znanstvena istraživanja. Da bi se razvijala znanstveno-strukovna osnova Zavoda, provode se znanstvena istraživanja hrvatske građe u svjetskoj leksikografiji. Istraživanja se provode radi standardizacije znanstvene i stručne terminologije. Osim znanstvenih istraživanja pišu se znanstveni prilozi za časopise i zbornike te se organiziraju znanstveni skupovi.²⁸ Leksikografski rad mora se obavljati prema unaprijed zadanim standardima i ciljevima. Za obavljanje leksikografskih poslova zaduženi su leksikografi ili stručni suradnici u leksikografiji. U leksikografska zvanja spadaju leksikografski suradnik, leksikograf (prvi izbor), leksikograf (drugi izbor), viši leksikograf, leksikografski savjetnik (prvi izbor) i leksikografski savjetnik (drugi izbor). Postoje još i položajna leksikografska radna mjesta, a to su glavni urednik, njegov zamjenik i pomoćnik.²⁹

Područja koja se obrađuju u leksikografskom radu su: biomedicinsko, biotehničko, zdravstveno i prirodno područje (astronomija, biologija, kemija, matematika, medicina, šumarstvo, veterinarstvo...), tehničko područje (arhitektura, građevinarstvo, informatika, robotika, strojarstvo...), društveno područje (arhivistika, bibliotekarstvo, informacijske znanosti, novinarstvo, pedagogija, psihologija, sociologija...), humanističko područje (arheologija, folkloristika, filmologija, filozofija, hrvatska književnost, likovne umjetnosti...) i područje leksikografskih specijalnosti (likovna, bibliografska, jezična, informatička, kartografska i organizacijska specijalnost).³⁰

Enciklopedijski rad Zavoda ili enciklopedika (enciklopedistika) je prikupljanje, odabir i predstavljanje znanja u obliku enciklopedija. Enciklopedijski rad je usko povezan s leksikografskim radom, zapravo ona se često smatra djelom leksikografije.³¹ Za početke razvoja enciklopedijske djelatnosti u Hrvatskoj zaslužan je enciklopedist Mate Ujević.

---

²⁸ Isto, str. 2.

²⁹ Isto, str. 5-6.

³⁰ Isto, str. 4-5.

³¹ Enciklopedika. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. LZMK.(2021) URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68684> (3. 7. 2021.)

2.4. Enciklopedist Mate Ujević

Mate Ujević (13.7.1901.-7.1.1967.), prikazan na slici 2, bio je istaknuti hrvatski enciklopedist, bibliograf, leksikograf i pisac. 26. kolovoza 1939. godine ban Ivan Šubašić u dogovoru s Vladkom Mačekom izdaje nalog kojima su vlasti odredile Matu Ujevića glavnim urednikom Hrvatske enciklopedije.³² Godine 1940. objavljen je ogledni arak Hrvatske enciklopedije koji je sadržavao detaljno objašnjenje što je to Hrvatska enciklopedija i što ona sadrži. Prilozi iz povijesti enciklopedike u Hrvatskoj pa i drugdje opisani su u arku od samih početaka sve do prve polovice 20. stoljeća, uz to u njemu se nalazio popis svih urednika s njihovim slikama. Mate Ujević bio je autor predgovora prvom svesku Hrvatske enciklopedije.³³

Slika 2. dr. sc. Mate Ujević

Predviđeno je da Enciklopedija izlazi u 12 svezaka i da sadrži oko 240 000 natuknica. Nažalost to predviđanje nije se ostvarilo, izašlo je samo 5 svezaka enciklopedije, s 13936 natuknica. Peti i posljednji svezak izašao je 1945. godine.³⁴ Mnogo je područja predstavljeno u Enciklopediji,

---

³² Švab, M. Mate Ujević, utemeljitelj suvremene hrvatske enciklopedike: o dvadesetpetnoj obljetnici smrti (1967-1992). // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. 2 (1992) Str. 14.

³³ Isto, str. 15.

³⁴ Isto, str. 16.

najzastupljenije je područje književnosti koje zauzima skoro 12 % prostora, nakon nje slijede zemljopis, povijest, medicina i ekonomija. Manje zastupljena područja su područja filozofije, prava, religije, etnologije te fizika, kemija, astronomija i botanika.³⁵ 1950. godine Ujević pokušava nastaviti s radom na Hrvatskoj enciklopediji, ali mu to ne polazi za rukom. Iste godine osniva se Leksikografski zavod FNRJ i Ujević započinje suradnju s Miroslavom Krležom. Predanost i shvaćanje posla koje su zajedno obavljali zbližilo ih je unatoč različitim svjetonazorima. Kroz godine rada među njima razvilo se svojevrsno neobično prijateljstvo. Ujević na početku umjesto Hrvatske enciklopedije započinje rad na Pomorskoj enciklopediji i 1954. godine to je prvi objavljeni enciklopedički svezak Zavoda. Pod Ujevićem kao glavnim urednikom Pomorska enciklopedija izašla je u osam svezaka do 1964. godine.

Za vrijeme svog rada u Zavodu Ujević je bio glavni urednik ili je sudjelovao u pripremanju i uređivanju izdanja na mnogim djelima.³⁶ 1. siječnja 1965. godine odlazi u mirovinu. U petnaest godina rada čak je tri puta pokrenuo enciklopedijski posao u Hrvatskoj u nemogućim uvjetima. Ni ratno stanje ni promjene vlasti nisu mogle utjecati na njegovu želju za objedinjavanjem znanja.³⁷ Hrvatska enciklopedija, njegovo djelo iako nedovršeno smatra se jednim od najvećih kulturno-znanstvenih projekata. Ujević je uspio okupiti tadašnje najbolje stručnjake koji su odgovorni za znanstveni standard enciklopedijskog sadržaja. Enciklopedija obuhvaća natuknice od A do Električarstva i to je najsustavnije enciklopedijsko djelo sve do osnivanja Leksikografskog zavoda.³⁸

3. Izdanja LZMK

3.1. Enciklopedije

Djelo u kojem se abecednim redom ili bilo kakvim drugim metodičkim slijedom, okupljaju i sustavno obrađuju činjenice nosi naziv enciklopedije. Postoje dvije vrste takvih djela, opća enciklopedija u kojoj se nalaze spoznaje o svim ljudskim znanjima i strukovna enciklopedija koja sadrži svu građu o umjetnosti i znanosti. Strukovna enciklopedija još se naziva i posebnom

---

³⁵ Isto, str. 17.

³⁶ Isto, str. 34.

³⁷ Isto, str. 36.

³⁸ Hrvatska enciklopedija (1941.-1945.) LZMK (2019-2021) URL: <https://hemu.lzmk.hr/> (6. 7. 2021.)

enciklopedijom.³⁹ U hrvatskoj povijesti riječ enciklopedija prvi puta se javlja u djelu „Znalac enciklopedija ili kruga znanosti kako svetih tako i svjetovnih“ (*Encyclopediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam profanarum epistemon*) autora Pavla Skalića 1559. godine.⁴⁰ Djelo je izdano u Baselu 1559. godine, upravo zbog tog djela Pavle Skalić se smatra prvim enciklopedistom.⁴¹ Kada se govori o enciklopedijskom radu Leksikografskog zavoda Miroslava Krleže, Zavod je zaslužan za izdavanje mnogobrojnih kvalitetnih izdanja strukovnih enciklopedija. Prvo izdanje *Enciklopedije Jugoslavije* ili *Jugoslavenske enciklopedije*, čiji je glavni urednik bio Miroslav Krleža, izlazi u 8 svezaka od 1955. do 1971. godine. Drugo izdanje enciklopedije nije dovršeno zbog raspada Jugoslavije.⁴² *Pomorska enciklopedija* je prva enciklopedija u svijetu koja je posvećena pomorstvu i moru, glavni urednik enciklopedije bio je Mate Ujević. Prvo i drugo izdanje *Pomorske enciklopedije* sadrži 8 svezaka. Prvo izdanje izlazi od 1954. do 1964. godine, dok drugo izdanje izlazi od 1972. do 1989. godine. Enciklopedija prikazuje bogatu pomorska prošlost hrvatskih krajeva te opisuju prirodne i društvene pojave povezane s morem.⁴³ U njoj su obrađeni temeljni pojmovi vezani uz pomorstvo poput brodogradnje, brodskog strojarstva, oceanografije, pomorskoga prava, ratne i trgovačke mornarice, ribarstva, nautike, navigacije, transporta, opće povijesti kao i povijesti pomorskih ratova, obrađeni su i pojmovi vezani uz geografska otkrića, geografiju, kartografiju, meteorologiju, astronomiju, biologiju mora, pomorsku medicinu i pojmovi vezani uz sport na vodi i rekreaciju.⁴⁴

Opća enciklopedija izlazi u tri izdanja od 1955. do 1982. godine, *Medicinska enciklopedija* izlazi u 8 svezaka, uz 2 dopunska, od 1957. do 1974. godine. Glavni urednici Medicinske enciklopedije bili su A. Šercer, M. D. Grmek i I. Padovan.⁴⁵ Za svoj rad na Medicinskoj enciklopediji Šercer je primio mnoga priznanja, zahvaljujući radu na enciklopediji Zavod je također objavio i dvije Šercerove knjige, *Otorinolarinologiju I* i *Otorinolarinologiju II* koje su doprinijele bogatstvu hrvatske medicine znanosti i prakse. Šercerove knjige smatrale su se

---

³⁹ Enciklopedija. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. LZMK. (2021) URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=17879> (25. 6. 2021.)

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Boras, D. Prelog, N. Enciklopedija budućnosti-interaktivni izvor znanja. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001) Str. 155 - 156.

⁴² Enciklopedija Jugoslavije I. Izdanje. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/enciklopedije/56-enciklopedija-jugoslavije-i-izdanje> (25. 6. 2021.)

⁴³ Pomorska enciklopedija I. izdanje. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža. (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/enciklopedije/75-pomorska-enciklopedija-i-izdanje> (25. 6. 2021.)

⁴⁴ Isto.

⁴⁵ Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 13.

Enciklopedijama otorinolaringologije.⁴⁶ Zavod objavljuje i 13 svezaka *Tehničke enciklopedije*, od 1963. do 1997. godine, čiji su glavni urednici R. Podhorsky, Ž. Viličić, D. Štefanović i H. Požar. Enciklopedija obuhvaća područja prirodne znanosti koja su vezana za tehničku praksu. Smisao enciklopedije bio je da služi kao informativna literatura obrazovanim tehničarima ali i kao izvor informacija za sve zainteresirane. Osim posebnih tehničkih znanja enciklopedija sadrži i osnovna znanja iz matematike, kemije i fizike.⁴⁷

Ostale enciklopedije Zavoda su *Enciklopedija likovnih umjetnosti* (1959-1966) čiji su glavni urednici A. Mohorovičić, S. Batušić i M. Šeper, *Likovna enciklopedija Jugoslavije* (1984-1987), glavni urednik je Ž. Domljan koji je i glavni urednik *Enciklopedije hrvatske umjetnosti* (1995-1996), *Filmska enciklopedija* (1986-1990) čiji je glavni urednik A. Peterlić i *Muzička enciklopedija* (1958-1977) čiji su urednici J. Andreis i K. Kovačević. Važno je spomenuti i enciklopediju svih područja športa i tjelesnog odgoja *Enciklopediju fizičke kulture* (1975-1976) čiji je glavni urednik M. Flander.⁴⁸ Zavod objavljuje i enciklopedije koje se ubrajaju pod enciklopedijske rijetkosti na području svjetske enciklopedije, a to su: *Šumarska enciklopedija* (1959-1983) čiji su glavni urednici A. Ugrenović i Z. Potočić, te *Poljoprivredna enciklopedija* (1967-1973) čiji je urednik M. Josifović. Enciklopedije Zavoda vezane uz hrvatsku književnost su *Krležijana* i *Hrvatska književna enciklopedija* (2010-2012), glavni urednik je V. Visković. Od 1999. do 2009. godine izašlo je i 11 svezaka *Hrvatske enciklopedije* čiji su glavni urednici D. Brozović (1999-2001), A. Kovačec (2002-2005), S. Ravlić (2006-2009).⁴⁹

3.2. Leksikoni

Sustavno popisivanje, opis i tumačenje riječi, izraza ili imena jednoga ili više jezika naziva se leksikografija. Kako bi se došlo do važećih rezultata prema unaprijed dogovorenim ili utvrđenim kriterijima promatra se oblik, značenje i kombinacija jezičnih jedinica. Dobiveni rezultati objavljuju se u obliku knjige (rječnik, leksikon, enciklopedija) ili u nekom drugom obliku na primjer na elektroničkim medijima. Pojam leksikografija također označava i ukupnost svih leksikografskih djela koja se odnose na određeni jezik poput hrvatske leksikografije.⁵⁰

---

⁴⁶ Padovan, I. Uloga Miroslava Krleže u formiranju Redakcije Medicinske enciklopedije. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001) Str. 32.

⁴⁷ Jakobović, Z. Pothvat Tehničke enciklopedije. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 123.

⁴⁸ Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 13.

⁴⁹ Isto, str. 13.

⁵⁰ Leksikografija. // Hrvatska enciklopedija, online mrežno izdanje. <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=35936> (26.6.2021.)

Zavod je započeo s izdavanjem svojeg prvog leksikona 1983. godine, *Hrvatski biografski leksikon* projekt je Zavoda. U njemu se nalaze Hrvati ili ljudi hrvatskog podrijetla od velike važnosti, zatim su navedeni i istaknuti pripadnici drugih naroda i narodnosti rođeni koji su rođeni na području Hrvatske, bez obzira na to gdje su kasnije živjeli. Također navedeni su i stranci koji su živjeli i djelovali na hrvatskom području.⁵¹ Glavni urednik prvoga sveska bio je Nikica Kolumbić, drugoga Aleksandar Stipčević, od trećega do osmoga sveska urednik je bio Trpimir Macan, dok je od 2014. godine urednik Nikša Lučić. *Hrvatski biografski leksikon* do sada je izdan u 6 svezaka. Od drugih značajnijih leksikona koje Zavod izdaje potrebno je navesti *Ekonomski* (1995), *Hrvatski opći leksikon* (1996), *Opći religijski leksikon* (2002), *Filmski leksikon* (2003), *Nogometni leksikon* (2004), *Zagrebački leksikon* (2006) i *Pravni leksikon* (2007).⁵²

3.3. Ostala izdanja

Zavod izdaje i nekoliko izdanja atlasa (*Atlas svijeta*, *Atlas Europe*) i rječnika. Spomenuta izdanja atlasa sadržavaju gospodarsku, geografsku i političku sliku svijeta, te daju koristan pregled gospodarskih, fizičko-geografskih i demografskih osobina Hrvatske uz pregled povijesne i kulturne baštine.⁵³ Jedan od važnijih rječnika koji doprinosi opusu hrvatskoga leksika je *Osmojezični enciklopedijski rječnik* (hrvatsko-latinsko-englesko-njemački-francuski-talijanski-španjolski-ruski) čiji je pokretač i glavni urednik T. Ladan. Rječnik izlazi u 8 svezaka od 1987. do 2010. godine i sadrži nazive, izričaje i imena koji su s hrvatskog jezika prevedeni na engleski, njemački, španjolski, francuski, ruski, talijanski i latinski.⁵⁴ Kod izrade rječnika sudjelovalo je više od sedamdeset različitih stručnjaka, od romanista, slavista i germanista te filologa. Rječnik sadrži golemu količinu kolokvijalizama, žargona, književnih izraza kao i tehničkih pojmova iz svih znanstvenih i praktičnih područja svakodnevnog života. Upravo ta količina natuknica, raznovrsnost izvora te sama struktura ukazuju na važnost i veliku korisnost ovakvog rječnika.⁵⁵ Ostali rječnici Zavoda su *Rječnik hrvatskoga jezika* (2000) i *Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja* (2006).⁵⁶

---

⁵¹ Hrvatski biografski leksikon / glavni urednik Nikica Kolumbić. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983.

⁵² Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 13.

⁵³ Macan, T. Pogled u 50 godina rada Leksikografskoga zavoda. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 16.

⁵⁴ Osmojezični enciklopedijski rječnik. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/rjecnici/106-osmojezicni-enciklopedijski-rjecnik> (25. 6. 2021.)

⁵⁵ Ladan, T. Izvori, struktura i značaj Osmojezičnoga enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 216.

⁵⁶ Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007. Str. 13.

4. Leksikografski rad Miroslava Krležę

Autor mnogih knjiga proze, drama, pjesama i eseja, Miroslav Milan Krleža, prikazan na slici 3, rođen je u Zagrebu 7. srpnja 1893. godine. Smatra ga se autorom zaslužnim za neka od najznačajnijih tekstova hrvatske i europske književnosti 20. stoljeća. Bio je poznat kao temperamentan publicist i urednik mnogih časopisa.⁵⁷ Pokretanjem raznih kulturnih inicijativa s ciljem kritičkog osvješćivanja hrvatskog društva pomogao je u stvaranju jedne moderne Hrvatske.⁵⁸ 1908. godine u Zagrebu je završio nižu gimnaziju nakon koje pohađa kadetsku školu u Pečuhu i 1911. godine prelazi u vojnu akademiju Ludoviceum u Budimpešti, koju kasnije napušta. Vrativši se u Zagreb, započinje s radom u novinskim redakcijama, objavljivanjem prvih književnih priloga, 1913. godine Krleža postaje profesionalnim književnikom.⁵⁹

Slika 3. Miroslav Krleža

U *Književnim novostima* objavljuje dvije drame, *Legenda* i *Maskerata*, osim toga objavljuje i pseudoautobiografsku prozu *Fragmenti*. Dramski dijalog *Zaratustra i mladić* objavljen je u *Savremeniku*, a članak *Barun Konrad* u *Obzoru*.⁶⁰ U isto vrijeme želi svoja djela prenijeti na

---

⁵⁷ Wierzbicki, J. Miroslav Krleža. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1980. Str 11.

⁵⁸ Krleža, Miroslav. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021)
URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34113> (10. 7. 2021.)

⁵⁹ Isto.

⁶⁰ Brlek, T. Krleža, Miroslav.// Hrvatski biografski leksikon. LZMK (2013) URL:
<https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6990> (10.7.2021.)

scenu zagrebačkog kazališta, predaje pet napisanih drama dramaturgu kazališta Josipu Bachu no drame završavaju odbačene.⁶¹ Zbog bolesti je oslobođen od vojne službe stoga za vrijeme I. svjetskog rata piše komentare o ratnom stanju u novinama i časopisima *Sloboda*, *Pravda*, *Hrvatska riječ*, *Narodna zaštita* i *Hrvatska njiva*.⁶² Iste godine postiže veliki književni uspjeh izdajući svoju prvu knjigu, lirsku poemu *Pan*. Nakon toga u vlastitoj nakladi objavljuje zbirke *Pjesme I* i *Pjesme II*, dok u nakladi Čelap objavljuje svoje ekspresionističke drame *Hrvatska rapsodija*, *Cristoval Colon* ili *Kristofor Kolumbo* i *Kraljevo*.⁶³

U suradnji s Augustom Cesarcem 1919. godine pokreće prvi književni časopis hrvatske i jugoslavenske komunističke ljevice *Plamen: polumesečnik za sve kulturne probleme*, u časopisu su se zagovarale lenjinističke revolucionarne ideje i poricali mitovi hrvatske kulture stoga je nakon svega 15 brojeva zabranjen.⁶⁴ Upravo je pokretanje ovog časopisa Krležu stavilo pod policijski nadzor koji je završio tek 1945. godine.⁶⁵ Te godine objavljuje zbirke *Pjesme III* i *Lirika*. Sa suprugom Belom (Leposava Kangrga), 1920-ih započinje raditi i sudjelovati s kazalištem.

U to vrijeme Krleža piše ekspresionističko realistička djela pretežno ratne tematike: ciklus *Hrvatski bog Mars* (novele *Tri domobrana*, *Domobran Jambrek*, *Smrt Franje Kadavera* i *Baraka Pet Be*), dramu *Galicija* (kasnije pod naslovom *U logoru*) i drame *Golgota* i *Vučjak*.⁶⁶ Premijere Krležinih drama koje je režirao Gavella, najistaknutiji jugoslavenski kazališni redatelj 20. stoljeća, smatraju se najvećim kazališnim događajima tih godina. Krležine drame *Golgota*, *Vučjak*, *Michelangelo Buonarroti* i *Adam i Eva* godišnje dobivaju Demetrove nagrade. Nakon prvotnog odbijanja, ovo je za Krležu bio neizmjerljivo značajan uspjeh.⁶⁷

Krležina djela govore o književnosti, umjetnosti, politici, povijesti, medicini i filozofiji 20. stoljeća. Od objavljenih djela važno je spomenuti njegovih osamnaest dijaloških tekstova: *Legenda*, *Maskerata*, *Hrvatska rapsodija*, *Kraljevo*, *Kristofor Kolumbo*, *Michelangelo Buonarroti*, *U predvečerje*, *Galicija*, *Adam i Eva*, *Golgota*, *Vučjak*, glembajevski ciklus *U agoniji*, *Gospoda Glembajevi* i *Leda*, te *Areteja*, *Saloma* i *Put u raj*. Pjesnička djela sakupio je i objavio u jedanaest zbirki, *Pan*, *Tri simfonije*, *Pjesme I*, *Pjesme II*, *Pjesme III*, *Lirika*, *Knjiga*

---

⁶¹ Wierzbicki, J. Miroslav Krleža. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1980. Str 22.

⁶² Krleža, Miroslav. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34113> (10. 7. 2021.)

⁶³ Brlek, T. Krleža, Miroslav.// Hrvatski biografski leksikon. LZMK (2013) URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6990> (10.7.2021.)

⁶⁴ Isto.

⁶⁵ Isto.

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ Wierzbicki, J. Miroslav Krleža. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1980. Str 30.

*pjesama, Knjiga lirike, Simfonije, Balade Petrice Kerempuha i Pjesme u tmini.*⁶⁸ Prije nego je napisao i objavio pripovjedni moderni roman *Povratak Filipa Latinovicza* 1932. godine, objavio je dva kraća prozna teksta, *Tri kavaljera frajle Melanije* i *Vražji otok*. Svojim romanima Krleža postiže vrhunac utjecaja na hrvatsko društvo.⁶⁹

Književnom djelatnošću Krleža je imao veoma pozitivan utjecaj na hrvatsko društvo, dok je njegovo političko djelovanje nailazilo na priličan otpor. U razdoblju od 1918. do 1941. godine, organizirano je djelovao u komunističkom pokretu i sudjelovao je u pokretanju mnogih institucija i programa: Društvo književnika, Akademija znanosti i umjetnosti, Matica Hrvatska i Leksikografski zavod.⁷⁰ Nakon rata od 1945. do 1946. godine sudjeluje u pokretanju i uređivanju časopisa *Republika*. 1947. godine postaje članom, kasnije potpredsjednikom JAZU (Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti), zatim od 1950. godine osniva i radi u Leksikografskom zavodu.⁷¹

Za vrijeme obavljanja dužnosti u Zavodu Krleža počinje objavljivati dijelove svojeg dnevnika, *Djetinjstvo u Agramu 1902-3* i *Kalendar jedne bitke godine 1942* su autobiografski tekstovi s memoarskim obilježjima. Uz njih objavljuje i ciklus eseja, *O Klaudiju Galenu, O nekim naivno-materijalističkim elementima u Hipokratovu djelu, O Paracelzu* i *Varijacije na medicinke teme*. 1972. godine počinje izlaziti posljednji ciklus autobiografskih tekstova.⁷²

Miroslav Krleža preminuo je 29. prosinca 1981. godine, svojim stvaralačkim radom uvelike je utjecao na hrvatsku književnu i njezinu kulturnu povijest. Povodom stote obljetnice Krležinog rođenja, 1993. godine Zavod objavljuje *Krležijanu*, enciklopediju posvećenu svojem utemeljitelju i dugogodišnjem ravnatelju. Članci sadrže analize Krležinih interesa, stavova i ponajprije analizu njegovog rada.⁷³

Leksikografski zavod FNRJ utemeljen je 1950. godine, a Miroslav Krleža je od osnivanja Zavoda do svoje smrti, trideset i jednu godinu bio na njegovom čelu.⁷⁴ Kao direktor i utemeljitelj Zavoda bio je vrhovni autoritet sveukupne leksikografske produkcije. Bilo je

---

⁶⁸ Krleža, Miroslav. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34113> (10. 7. 2021.)

⁶⁹ Isto.

⁷⁰ Isto.

⁷¹ Brlek, T. Krleža, Miroslav. // Hrvatski biografski leksikon. LZMK (2013) URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6990> (10.7.2021.)

⁷² Wierzbicki, J. Miroslav Krleža. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1980. Str 40-41.

⁷³ Visković, V. Projekt. // Krležijana. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2012-2020) URL: <https://krlezijana.lzmk.hr/projekt.aspx> (10. 7. 2021.)

⁷⁴ Visković, V. Geneza Krležina enciklopedizma. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str.Str 25.

zamišljeno da Zavod funkcioniра kao institucija odgovorna za izdavanje posebnih leksikografskih i enciklopedijskih programa u koje se ubrajaju Enciklopedija Jugoslavije, Opća enciklopedija, Medicinska enciklopedija, Likovna enciklopedija, Poljoprivredna enciklopedija, Šumarska enciklopedija, Geografski atlas svijeta i dr. Kako bi ostvario sve zamišljene programe, Krležа je oko sebe okupio izvrsne stručnjake.⁷⁵ Glavni razlog osnivanja Zavoda bila je Krležina namjera za objavljivanjem Enciklopedije Jugoslavije, obvezao se da će jugoslavenskoj državi podignuti spomenik aere perennius u obliku enciklopedije.⁷⁶

U suradnji s Ujevićem, Krležа uvodi strogi postupak izrade i kruženja rukopisa, od izrade abecedarija, odobrenja rukopisa do samog tiskanja svezaka. Odredio je jasno naznačenu organizacijsku strukturu, s točno određenim nadležnostima u svakom stupnju posla. Kako bi to što bolje funkcioniralo definirana su stručna pravila. Na samom vrhu bio je, naravno Krležа, kao glavni urednik i recenzent bio je odgovoran za sve rukopise Enciklopedije Jugoslavije, a kasnije i za druge.⁷⁷ Opaske za rukopise tipkalo se u tri primjerka: ružičasti papir (jedan primjerak) i žuti papir (dva primjerka). Jedan žuti primjerak išao je suradnicima i urednicima, a drugi se spremao u tajništvo. Ružičasti primjerak se spremao u posebne fascikle, koji su se nalazili u Krležinom tajništvu.⁷⁸ U svojim opaskama često je bio kritičan, ironičan, sarkastičan čak i ciničan. Podrugljivo je komentirao preopširne i neprecizne radove suradnika. U enciklopediji mu smeta suhoparnost, ležernost, improviziranje i bilo kakvo odstupanje od utvrđenih činjenica.⁷⁹ Takvim opaskama ili uredničkim komentarima Krležа je dao naziv *Marginalia Lexicographica*. Sadržaj mnogih marginalija ostao je nepoznat, čuvaju se u posebnim fasciklima i pod ključem, kako je sam Krležа naveo u svojoj oporuci.⁸⁰ Kao glavni urednik Enciklopedije Jugoslavije Krležа je napisao sveukupno 5 000 autorskih kartica uredničkih komentara uz članke pripremane za objavljivanje u prvom izdanju enciklopedije.⁸¹

Postoji pet enciklopedijskih članaka kojima je autor sam Krležа: o Antunu Augustinčiću, Josipu Brozu Titu, Vladimiru Čerini, Ksaveru Šandoru Gjalskom i Ivanu Meštroviću. Članci nisu

---

⁷⁵ Šentija, J. Krležine uredničke i recenzentske intervencije u Općoj enciklopediji. // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krležа“. 1 (1991), str.155.

⁷⁶ Isto, str. 156.

⁷⁷ Isto, str. 157.

⁷⁸ Isto, str. 157.

⁷⁹ Vereš, S. Krležа enciklopedist. // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krležа“. 1 (1991), str.152-153.

⁸⁰ Isto, str. 157.

⁸¹ Visković, V. Krležini autorski prilozi u enciklopedijama. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krležа. 5 (1996), str.105.

potpisani, ali u Krležinim autobiografskim knjigama on preuzima autorstvo.⁸² Članak o Augustinčiću pisan je i objavljen u formi eseja, Krleža je napisao kratki uvodni dio u kojem se nalaze osnovni biografski podaci te popis i opis najvažnijih radova. U ostatku članka Krleža piše vlastito mišljenje i daje ocjenu Augustinčićeve kiparske estetike i njegova statusa u kontekstu suvremene domaće i strane likovne umjetnosti.⁸³ Članak o Josipu Brozu objavljen je u Općoj enciklopediji Zavoda. U trideset godina poznanstva Krleža i Broz razvili su jedan kompleksni odnos, naime Broz je pokušavao utjecati na Krležu kako bi neutralizirao i primirio sukob na ljevici, no 1940. godine dolazi do prekida odnosa. Sukob je razriješen nakon rata i u dogovoru s Brozom Krleža poduzima niz kulturnih akcija usmjerenih na bolje prezentiranje Jugoslavije u svijetu (pokretanje Leksikografskog zavoda Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Enciklopedije Jugoslavije).⁸⁴ Pišući enciklopedički članak Krleža ispunjava obvezu direktora državne institucije prema predsjedniku i odrađuje svoj osobni dug Titu.⁸⁵

Članak o Vladimiru Čerini također je esejistički napisan i sadrži dosta emocija. Svojom strukturom i stilskim osobinama odudara od ostatka enciklopedičkog korpusa.⁸⁶ Enciklopedički članak, o Ksaveru Šandoru Gjalskom je pisan bez uvredljivih tonova koji se nalaze u Krležinom članku objavljenom u Književnoj republici, i on sadrži osnovne stavove o kontroverznoj političkoj ulozi Gjalskoga.⁸⁷ Ivan Meštrović pripada onomu najužemu krugu hrvatskih umjetnika i političara kojima se Krleža bavio. Pisanje te natuknice za Krležu je označavalo sažimanje osobnog odnosa prema kontroverznom umjetniku, on je kao glavni urednik velike državne enciklopedije i Titov miljenik pisao tekst o najvećem državnom umjetniku bivše Jugoslavije.⁸⁸ Rijetke prilike u kojima se Krleža pojavljuje kao autor enciklopedijskog teksta koristio je za iznošenje vlastitih razmišljanja prema ljudima za koje ga je vezala politička i umjetnička naklonjenost ili nesnošljivost.⁸⁹

---

⁸² Visković, V. Geneza Krležina enciklopedizma. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001),26.

⁸³ Visković, V. Krležini autorski prilozi u enciklopedijama. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 5 (1996), str. 105.

⁸⁴ Isto, str. 108-109.

⁸⁵ Isto, str. 110.

⁸⁶ Isto, str. 113.

⁸⁷ Isto, str. 115-116.

⁸⁸ Isto, str. 120.

⁸⁹ Isto, str. 122.

5. Mrežno izdanje enciklopedije

Razvoj i brzi napredak informacijskih i komunikacijskih tehnologija označavao je potrebu za drugačijim pristupom enciklopedijskom i leksikografskom znanju. Uz tiskane enciklopedije počinju se javljati i elektroničke enciklopedije, čija se digitalizirana građa čuva na elektroničkim medijima poput CD-a i DVD-a te na internetskim stranicama.⁹⁰ Do mogućnosti stvaranja i distribucije elektroničkih enciklopedija došlo je pojavom osobnih računala 1970-ih godina. Prva enciklopedija objavljena na CD-u bila je *Academic American Encyclopedia* od Groliera. Izdana je 1986. godine pod nazivom *Electronic Encyclopedia*.⁹¹ Samo tri godine kasnije objavljena je i prva multimedijaska enciklopedija *Compton's Multimedia Encyclopedia*, koja je zahvaljujući velikom kapacitetu pohrane CD-a uz tekstualne enciklopedijske podatke sadržavala i animaciju, grafiku i zvuk.⁹²

Pojava Interneta omogućila je veću rasprostranjenost i jednostavniji pristup elektroničkim enciklopedijama. Korisnici su iz udobnosti svojeg doma preko internetske tražilice bez problema mogli pronaći i pregledavati željeni enciklopedijski sadržaj. Prva elektronička enciklopedija na Internetu objavljena je 1994. godine, *Encyclopaedia Britannica* (*Encyclopaedia Britannica online*).⁹³ Elektroničke enciklopedije još se nazivaju i mrežne ili online enciklopedije. Ovisno o vrsti medija, online enciklopedije mogu biti internetske enciklopedije (objavljene na mrežnoj stranici namijenjenoj za pregledavanje putem računala), mobilne enciklopedije (objavljene na Internetu uz prilagođeni pristup putem mobitela) i enciklopedije objavljene na informacijskom servisu videotex.⁹⁴

Videotex servis nalikuje televizijskom teletekstu, omogućuje korisniku prikazivanje pojedine stranice teksta, u ovom slučaju prikazuje stranicu enciklopedijskog teksta. 1980. godine pojavila se prva takva enciklopedija dostupna javnosti, *Academic American Encyclopedia*.⁹⁵ Daljnja podjela online enciklopedije je otvoreni tip, poluotvoreni i zatvoreni tip. Otvoreni tip ili enciklopedija slobodnog pristupa nudi sadržaj koji anonimni korisnici mogu koristiti, mijenjati i dijeliti dalje. Primjer takve enciklopedije je *Wikipedia* čiji je razvoj započeo 1993. godine. Upravo je sama ideja i cilj takve enciklopedije da svatko pridonosi njenom razvoju

---

⁹⁰ Jecić, Z. Enciklopedički koncept u mrežnom okruženju. // *Studia lexicographica*. 7, 13 (2013), str. 99.

⁹¹ Jecić, Z.; Boras, D.; Domijan, D. Prilog definiranju pojma virtualna enciklopedija. // *Studia lexicographica*. 2, 2 (2008), str.117.

⁹² Isto, str. 117.

⁹³ Isto, str. 118.

⁹⁴ Isto, str. 123.

⁹⁵ Isto, str. 117.

pišući i objavljujući članke. Poluotvoreni tip enciklopedije korisnicima nudi sadržaj kojim se mogu koristiti, to jest čitati ga i proučavati no bilo kakve promjene sadržaja mogu predložiti tek registrirani korisnici, takve prijedloge uvažavaju unaprijed imenovani urednici enciklopedije. Kod zatvorenog tipa, rad na enciklopediji provode isključivo stručni i poznati suradnici.⁹⁶ Prijelaz od objavljivanja tiskanih enciklopedijskih djela do elektroničkih enciklopedija dogodio se u skladu s razvojem informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Da bi se taj prijelaz ostvario morale su se uvesti određene promjene u temeljima same enciklopedijske struke, no unatoč tim promjenama koncept i bit enciklopedije morao je ostati nepromijenjen. Objavljene elektroničke enciklopedije morale su sadržavati sljedeće enciklopedijske koncepte: sveobuhvatnost, objektivnost, točnost, vjerodostojnost, relevantnost, ažurnost, kooperativnost, organiziranost, sažetost, jednostavnost, hipertekstualnost, multimedijalnost, adaptivnost i povezanost s vanjskim izvorima.⁹⁷

- Opseg sadržaja

Kod izrade enciklopedijskog djela nastoji se obuhvatiti i prikazati cjelokupno znanje nekog određenog područja, enciklopedija mora sadržavati širok izbor obrađenih tema i pojmova iz različitih kutova gledišta.⁹⁸ Opseg tradicionalnog tiskanog izdanja unaprijed je ograničen brojem svezaka koji će se objaviti, stručnjaci sastavljaju abecedarij koji određuje opseg sadržaja pojedine natuknice i količinu natuknica koje će obraditi. Kod enciklopedijske građe koja se pohranjuje na elektroničke medije opseg sadržaja je gotovo neograničen. Građa pohranjena na taj način se također može nadopunjavati, primjer toga su mrežne enciklopedije otvorenog tipa.⁹⁹

- Objektivnost

Objektivnost enciklopedijskog sadržaja podrazumijeva da se sve spoznaje i činjenice tretiraju ravnopravno, kod sastavljanja natuknica ne smiju se javiti nikakve osobne predrasude u vezi vjerske, ideološke, nacionalne, seksualne ili rasne pripadnosti. Sadržaj ne smije sadržavati iznošenje vlastitog mišljenja ili stajališta.¹⁰⁰ Kod mrežnih enciklopedija otvorenog tipa ovdje dolazi do problema, jer anonimni korisnici slobodno mogu mijenjati sadržaj enciklopedija i zamijeniti ga neistinama ili neprimjerenim sadržajem te tako narušiti enciklopedijski koncept. Takve situacije se rješavaju kontroliranjem objavljenog sadržaja na mrežnim stranicama.

---

⁹⁶ Isto, str. 124.

⁹⁷ Isto, str. 100.

⁹⁸ Isto, str. 102.

⁹⁹ Isto, str. 119.

¹⁰⁰ Isto, str. 103.

- Točnost sadržaja

Korisnik automatski očekuje točnost sadržaja objavljenog enciklopedijskog djela, bilo ono u tiskanom ili elektroničkom izdanju. Točnost traženog sadržaja može se vidjeti u navedenim brojčanim podacima i faktografskim činjenicama poput mjesto i datum rođenja ili datum smrti, broj stanovnika ili zaposlenika. Kod izrade i prije objave važno je provjeriti točnost informacija.¹⁰¹

- Vjerodostojnost

Vjerodostojnost enciklopedijskog sadržaja može se vidjeti kod evaluacije objavljenih enciklopedijskih djela i njihove recenzije, djela moraju odgovarati navedenim enciklopedijskim konceptima. U većini slučajeva vjerodostojnost djela postiže se ugledom glavnoga urednika, stručnjaka, institucije ili nakladnika koji iza njega stoje.¹⁰²

- Relevantnost

Sadržaj enciklopedijskih djela mora biti relevantan, to podrazumijeva obradu samo onih pojmova i informacija koje se smatraju korisnim i kvalitetnim za korisnika o temi koju pretražuje. Tiskana enciklopedijska djela ograničenog su opsega stoga je relevantnost sadržaja nužnost, kod elektroničkih enciklopedija otvorenog tipa količina sadržaja stalno raste i u tome slučaju relevantnost pojmova je upitna.¹⁰³

- Ažurnost

Sadržaj enciklopedija potrebno je konstantno ažurirati, količina informacija iz dana u dan neprekidno raste, s novim informacijama dolazi i do novih spoznaja zbog kojih dolazi do zastarijevanja ranije objavljenih enciklopedijskih djela. Da bi se izbjeglo korištenje zastarjelih podataka, u određenim vremenskim razmacima izrađuju se, nadopunjuju i objavljuju obnovljena tiskana enciklopedijska izdanja ili dopunski svesci koji sadrže ažurirane podatke. Kako između izrade tih djela može proći do 10 godina, do izlaska izdanja svi novi članci objavljuju se u godišnjacima, tako su korisnicima uvijek dostupne nove informacije. Mrežne enciklopedije za razliku od tiskanih su stalno u mogućnosti unošenja promjena.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Isto, str. 102.

¹⁰² Isto, str. 104.

¹⁰³ Isto, str. 106-107.

¹⁰⁴ Isto, str. 105.

- Kooperativnost

Oblikovanje i dopuna tiskanog enciklopedijskog sadržaja odvija se kroz određeni niz koraka, angažiraju se stručnjaci, pišu se članci, sadržaj se uređuje, lektorira i recenzira. Prije objavljivanja sadržaj mora proći određeni proces. U tom procesu dolazi do ograničene suradnje i slabe interakcije između autora i korisnika, što može rezultirati neprilagođenim i nedovoljno obrađenim sadržajem koji ne odgovara interesima korisnika. Novi elektronički mediji omogućuju sudjelovanje u cijelom procesu i suradnju svih zainteresiranih od autora i urednika do korisnika s pravom pristupa. Elektroničke enciklopedije također omogućuju statističko praćenje ponašanja korisnika i prikupljanje povratnih informacija o najčitanim člancima koji zaslužuju više pozornosti, člancima koji uopće nisu čitani pa ih se može izbaciti, ili pak o traženim člancima koji ne postoje, a treba ih dodati.¹⁰⁵

- Organiziranost i hipertekstualnost

Organiziranost ili strukturiranost znanja enciklopedijskog djela omogućuje korisniku brz i lak dolazak do željene informacije. U tiskanim izdanjima međusobno povezivanje sadržaja provodi se uputnicama, dok se u elektroničkim izdanjima to ostvaruje umetanjem hiperveza. Korištenjem hiperveza korisnik može brzo i lako prelaziti s jednoga članka na drugi koji se sadržajno nadopunjuju, time mu se omogućuje oblikovanje slijeda sadržaja prema vlastitu interesu.¹⁰⁶ Korištenjem hiperteksta dobiva se organiziran pristup elektroničkim enciklopedijama. Takav pristup pretraživanja informacija naziva se pregledavanjem informacija (engl. *browsing*). Postepeno, odabirom sve užeg područja pregledavanja dolazi se do željene informacije. Uz pregledavanje informacija korisnik se može koristiti i sustavima za dohvat podataka (engl. *information retrieval*), koji omogućuju pretraživanja čitavoga teksta, popisa članaka ili digitaliziranoga indeksa prema upitu korisnika (engl. *searching*). Takve podatke korisnik pretražuje pomoću tražilica.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Isto, str. 120.

¹⁰⁶ Isto, str. 119.

¹⁰⁷ Isto, str. 119.

- Sažetost

Sažetost podrazumijeva nastojanje da što manje teksta pruži što više informacija, time se korisniku omogućuje dobivanje željene informacije u što kraćem vremenu. Upravo to je i svrha enciklopedijskih djela, pružanje što više znanja korisniku. U tiskanim enciklopedijskim djelima sadržaj je potrebno sažeti i zbog ograničenosti opsega, pridržavanje zadanih granica omogućavalo je korištenje kratica koje su znale zbuniti korisnika i utjecati na razumijevanje sadržaja. Elektroničke enciklopedije nisu ograničene po pitanju opsega, ali i dalje se trude zadržati svrhu enciklopedijskog djela i ponuditi sažeti sadržaj korisniku.¹⁰⁸

- Jednostavnost

Jednostavnost enciklopedijskog sadržaja odnosi se na jednostavnost pretraživanja, lako pretraživanje podrazumijeva i brzo pretraživanje što je u svakom slučaju bolje za korisnika. Kod tradicionalnih enciklopedija korisnik pretražuje sadržaj pomoću kazala ili preko natuknica poredane određenim slijedom, u većini slučajeva abecedno. Elektroničkim enciklopedijskim izdanjima takvo pretraživanje nije potrebno jer se sadržaj pretražuje putem baze podataka koje nude određene pretraživače za brzo i jednostavno pretraživanje informacija.¹⁰⁹

- Multimedijalnost

Pojam multimedijalnosti više dolazi do izražaja kod mrežnih enciklopedijskih izdanja koja u svom sadržaju uz tekst i fotografije mogu sadržavati zvučne zapise, videosnimke i animacije. Bogatstvo sadržaja elektroničke enciklopedije nudi korisniku mogućnost interakcije s enciklopedijskim sadržajem te utječe na razumijevanje i angažiranost korisnika. Tiskana enciklopedijska izdanja ograničena su na primarno tekstualni sadržaj uz dodatak fotografija ili grafikona, tablica i karata.¹¹⁰

- Adaptivnost

Adaptivnost označava prilagodbu sadržaja vrsti korisnika. Elektronički leksikografski i enciklopedijski sadržaj pohranjuje se u jednu elektroničku bazu koja nudi mogućnost odabira načina prezentiranja sadržaja prema dobi korisnika i njegovom predznanju. Tiskana izdanja namijenjena su jednom određenom tipu korisnika stoga je potrebno objaviti više izdanja s

---

¹⁰⁸ Isto, str. 109-110.

¹⁰⁹ Isto, str. 119.

¹¹⁰ Isto, str. 120.

prilagođenim enciklopedijskim sadržajem prema tipu korisnika (dječja enciklopedija, opća enciklopedija, opći i stručni leksikon).¹¹¹

- Povezanost s vanjskim izvorima

Enciklopedijski pojmovi moraju biti točni, relevantni i ponajprije sažeti, zbog toga za korisnike koje zanima više o pojedinom pojmu, enciklopedijsko djelo može uputiti prema valjanim izvorima. Tekstualna enciklopedijska izdanja nude popis korištene i dodatne literature, dok elektronička izdanja nude popis internetskog sadržaja koji je dostupan hipervezama. Autori i urednici sadržaja odabiru dodatnu literaturu što govori o kvaliteti sadržaja.¹¹²

---

¹¹¹ Isto, str. 120.

¹¹² Isto, str. 119.

6. Analiza Web stranica

6.1. Cilj, metodologija i uzorak

Tema ovog istraživanja su enciklopedijske mrežne stranice Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Tiskane enciklopedije Zavoda sastavljaju se i objavljuju pridržavajući se temeljnih zadanosti enciklopedije, sažeto pružajući što veću količinu točnih informacija svojem korisniku. Glavni cilj provođenja ovog istraživanja je prikazati i opisati mrežne stranice i njihov dostupan sadržaj te utvrditi pridržavaju li se i elektroničke enciklopedije istih zadanosti i kriterija koje su karakteristične za tiskane enciklopedije. Metoda koja će se koristiti za provođenje i dokazivanje istraživanja je analiza sadržaja web stranica. Enciklopedijske mrežne stranice Zavoda na kojima će se provoditi istraživanje su Hrvatska enciklopedija, Portal hrvatske tehničke baštine ili Hrvatska tehnička enciklopedija i Proleksis enciklopedija. Stranice će se analizirati prema sljedećim parametrima koji su od važnosti za održavanje enciklopedijskog koncepta stranice:

- opseg sadržaja
- objektivnost
- točnost
- vjerodostojnost
- relevantnost
- ažurnost
- kooperativnost
- organiziranost i hipertekstualnost
- sažetost
- jednostavnost
- multimedijalnost
- adaptivnost
- povezanost s vanjskim izvorima.¹¹³

Za dobivanje rezultata analize koristit će se i pregledavati svi podaci koji su dostupni na web stranicama. Za prikupljanje podataka i njihovu analizu korišteni su Microsoft Word i Microsoft Excel. Rezultati analize prema navedenim parametrima prikazani su u obliku posebne tablice

---

¹¹³ Jecić, Z. Enciklopedički koncept u mrežnom okruženju. // *Studia lexicographica*. 7, 13 (2013), str. 100

za svaku elektroničku enciklopediju. Zastupljenost područja i struke u natuknicama pojedine enciklopedije prikazana je grafički.

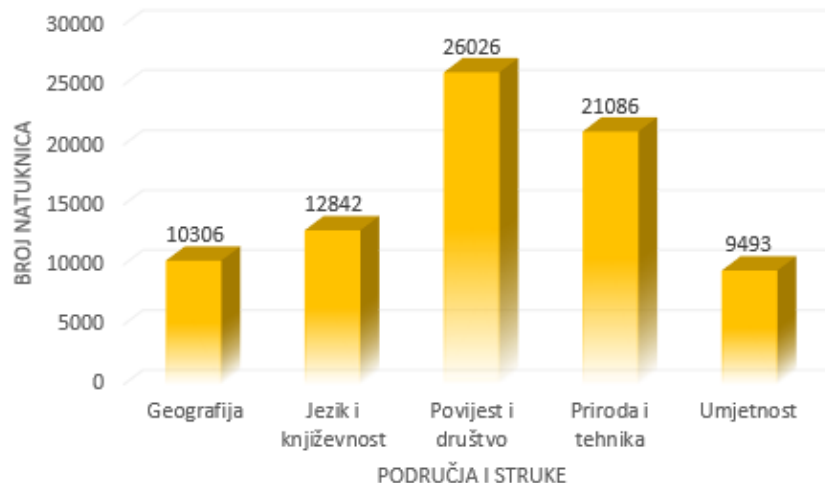
6.2. Rezultati analize

6.2.1. Hrvatska enciklopedija

Elektroničko izdanje Hrvatske enciklopedije temelji se na tiskanom izdanju koje je objavio Zavod u 11 svezaka, od 1999. do 2009. godine. Rad na projektu prijenosa tiskanog izdanja u elektroničko započeo je 2011. godine. Danas je mrežno izdanje Hrvatske enciklopedije besplatno dostupno za korištenje svim zainteresiranim korisnicima.¹¹⁴ Početna mrežna stranica Hrvatske enciklopedije veoma je minimalistički uređena, zaglavlje stranice sadrži tražilicu i na desnoj strani logo Zavoda koji je ujedno i poveznica na glavnu mrežnu stranicu Zavoda. U podnožju naslovne stranice nalazi se sadržaj dostupan za pregledavanje, *Impresum*, *O enciklopediji*, *Upute*, *Područja i struke* i *Kontakt*. Impresum stranice nudi podatke o urednicima i suradnicima koji se brinu o izgledu i sadržaju enciklopedije. Poveznica *O enciklopediji* nudi korisniku predgovor mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije koji donosi opis zadaće enciklopedije. Upute na sažet način objašnjavaju pravila i kako se koristiti mrežnim izdanjem. Opseg i količina sadržaja koja se nalazi na stranicama Hrvatske enciklopedije može se vidjeti u grafičkom prikazu 1. Graf prikazuje područja koja su objavljena i dostupna na stranicama kao i broj natuknica u pojedinom području koja su dostupna za pregled. Hrvatska enciklopedija nudi pet velikih područja znanja. Svako područje znanja podijeljeno je na struke, dok su natuknice navedene abecednim redom što omogućuje korisniku lako i jednostavno pretraživanje. Najmanju količinu struka sadrži područje geografije i umjetnosti. Područje jezika i književnosti podijeljeno je na čak 50 manjih struka. Sadržajno najviše članaka dostupno je u području povijesti i društva i prirode i tehnike. Sam sadržaj članaka i natuknica pisan je s objektivnog stajališta, nigdje ne postoji naznaka autorovih predrasuda ili razmišljanja. Točnost objavljenog enciklopedijskog sadržaja nije upitna, u većini natuknica nalaze se datumi i godine, mjesta i brožani podaci, sve lako provjerljive činjenice.

---

¹¹⁴ O enciklopediji. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža URL: <https://enciklopedija.hr/predgovor.aspx> (17. 7. 2021.)

Grafički prikaz 1. Zastupljenost područja u natuknicama Hrvatske enciklopedije (izrađeno prema podacima dostupnim na stranici enciklopedije)

Svakodnevnim porastom količine novih informacija, djelatnici Zavoda pokušavaju na vrijeme nadopunjavati i ažurirati mrežne stranice enciklopedije novim znanjem kako bi sadržaj ostao relevantan, no upravo zbog tog stalnog vala informacija teško da će baš svaka natuknica sadržavati sve najnovije informacije. Članci ne sadrže datum objave ni datum posljednjeg ažuriranja, ali sadrže kako citirati članak što je veoma korisno korisniku. Mrežno izdanje Hrvatske enciklopedije otvoreno je svim korisnicima stoga stranica nudi opciju ostavljanja komentara uz svaku natuknicu. Tamo korisnik može iznijeti svoje mišljenje, predložiti novi članak ili uputiti na potrebnu ispravku i nadopunu već objavljenog članka. Na taj način Zavod ostvaruje korisnu suradnju sa svojim korisnikom, a korisnik se osjeća saslušano i zadovoljno svojim doprinosom. Uredništvo pregledava i odlučuje što će sa svakim komentarom, može ga uvažiti u cijelosti ili samo djelomično. Važno je napomenuti da korisnik svojim doprinosom ne stječe autorsko pravo.

Za organizaciju stranice i lakše snalaženje korisnik se može služiti hipervezama koje su dostupne u samom članku. Hiperveze povezuju jedan članak s drugim člankom koji obrađuje istu temu, to omogućuje korisniku da na brz način dobije uvid u sve informacije koje bi ga mogle interesirati o temi koju pretražuje. Mrežna stranica enciklopedije nudi dva organizirana načina kojim korisnik može doći do informacija, pretraživanje i pregledavanje. Pretraživanje se provodi pomoću tražilice na glavnoj stranici, rezultati dobiveni tim postupkom poredani su po relevantnosti. Takvo pretraživanje je vrlo jednostavno. Pregledavanje označava korištenje popisa članaka preko 5 glavnih područja koja su podijeljena na struke. Korisnik samostalno

sužava svoju potragu sve dok ne pronade željenu informaciju. Rezultati dobiveni pretraživanjem su u većini slučajeva kratki i jasni, iako je opseg enciklopedije neograničen. Sažetost sadržaja omogućuje korisniku da pročita samo ono najvažnije. Svoj tekstualni sadržaj enciklopedija nadopunjuje fotografijama, crtežima i kartama. Ovisno o informaciji koju pretražuje dobiveni sadržaj prilagođen je korisniku.

Elektronička Hrvatska enciklopedija namijenjena je korisniku koji želi znati više i koji zna gdje i kako pronaći ono što ga zanima. U slučaju da dođe do nejasnoća, korisnik se na stranicama može koristiti dodatnom literaturom koja sadrži popis kratica korištenih u člancima, etimološke elemente i tablicu glasovne abecede. Elektronička Hrvatska enciklopedija sadržajno je najbogatija enciklopedija Zavoda. Pregled rezultata analize web stranice Hrvatske enciklopedije nalazi se u tablici 1.

<i>Parametri analize</i>	Hrvatska enciklopedija
Opseg sadržaja	Neograničeno Ukupan broj dostupnih natuknica 79 753
Objektivnost	Objektivan sadržaj Uredništvo kontrolira svaki prilog
Točnost	Uredništvo zaduženo za provjeru informacija Objavljuje se samo provjereno znanje
Vjerodostojnost	Glavni urednik i pomoćnici Vanjski suradnici Izvršno uredništvo
Relevantnost	Pretpostavka da je sve važno navedeno u sadržaju
Ažurnost	Neprestano ažuriranje stranice i njenih podataka Ne sadrži podatak o ažuriranju
Kooperativnost	Suradnja s korisnicima Komentari i povratne informacije korisnika
Organiziranost i hipertekstualnost	Hiperveze Tražilica Popis područja i struka
Sažetost	Sadržaj većine natuknica u par redaka ili do pola stranice
Jednostavnost	Brzo pretraživanje pomoću tražilice Sadržaju se može pristupiti preko naslovne stranice
Multimedijalnost	Tekst Fotografije Crteži Karte Video
Adaptivnost	Sadržajno prilagođena korisnicima

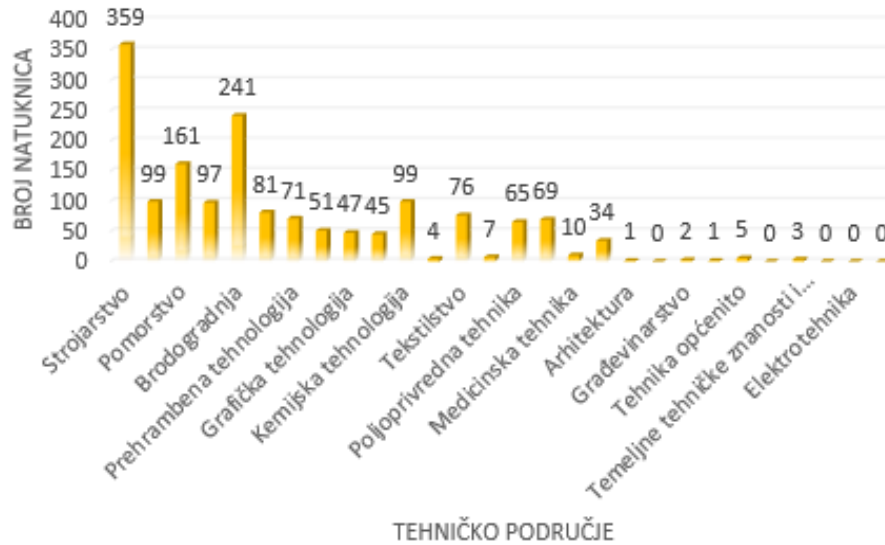
Tablica 1. Rezultati analize Hrvatske enciklopedije

6.2.2. Portal hrvatske tehničke baštine (Hrvatska tehnička enciklopedija)

Portal hrvatske tehničke baštine mrežno je izdanje tiskanog enciklopedijskog djela Hrvatske tehničke enciklopedije. Ovaj projekt Zavoda kontinuirano prikuplja i objavljuje znanje o nacionalnoj tehničkoj baštini Hrvatske, od povijesti tehnike do njezinih najnovijih postignuća. U sadržaj su također uključena i postignuća iz područja kemije, matematike i fizike. Uz Zavod na razvoju projekta sudjeluju Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Akademija tehničkih znanosti Hrvatske.¹¹⁵

Naslovna stranica u svojem zaglavlju sadrži logo Zavoda s poveznicom na njihovu stranicu i tražilicu portala. Na naslovnoj stranici portala, za korisnike koje bi moglo zanimati, nalaze se i poveznice na web stranice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Akademije tehničkih znanosti Hrvatske, Hrvatske tehničke enciklopedije i Tehničkog leksikona. Misija i cilj portala može se pročitati na stranici *O projektu*. Stranica *Upute korisnicima* sadrži kako joj i naslov govori upute za snalaženje i korištenje stranicom i kratak popis kratica i akronima koji se mogu pojaviti u sadržaju članka. *Impresum* enciklopedije sadrži podatke redakcije i suradnika. Mrežne stranice i sav njihov sadržaj dostupne su javnosti. S novim tehničkim spoznajama i postignućima raste i opseg natuknica koje se mogu pregledavati. Tehnička područja obrađena na stranicama i broj trenutno dostupnih natuknica prikazan je na grafičkom prikazu 2. Najviše članaka sadrži struka strojarstvo dok struke poput geodezije, nuklearne tehnike, mjeriteljstva, elektrotehnike i energetike trenutno ne sadrže ni jednu natuknicu. Za točnost i objektivnost objavljenog sadržaja zaduženi su redakcija, uredničko vijeće, urednici struka i suradnici enciklopedije. Na stranicama se potiče korisnika na doprinos razvoju i poboljšanju članaka ostavljanjem komentara i prijedloga u posebnoj rubrici *Komentari i prijedlozi* koje uredništvo zatim čita i procjenjuje. Na taj način članci se kontinuirano ažuriraju i ispravljaju se moguće pogreške. Svojim doprinosom korisnici ne stječu autorska prava.

¹¹⁵ O projektu.// Portal hrvatske tehničke baštine. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2018) URL: <https://tehnika.lzmk.hr/o-projektu/> (17. 7. 2021.)

Grafički prikaz 2. Zastupljenost tehničkih područja u natuknicama Portala hrvatske tehničke baštine (izrađeno prema podacima dostupnim na stranici Portala)

Kako bi korisnik bio siguran da čita najnovije podatke uz svaki članak nalazi se datum objavljivanja i posljednji datum ažuriranja. Člancima je dodano i autorstvo. Kao autor navodi se ili uredništvo kao cjelina ili osoba. Web stranica enciklopedije organizirana je tako da se svi podaci nalaze na desnoj strani naslovne stranice, što omogućuje korisniku brzo i jednostavno snalaženje.

Za pretraživanje sadržaja mogu se koristiti tražilica i napredno pretraživanje. Kod naprednog pretraživanja odabire se kategorija, područje i uže područje za još brži pronalazak željenog pojma. Pregledavanje sadržaja moguće je prema područjima, kategorijama članaka ili abecednim slijedom prema naslovu članka. Područja su podijeljena u četiri osnovna šira područja (Tehnika 1, Tehnika 2, Tehnika 3 i Tehnika 4), šira područja se dalje dijele na područja i uža područja. Ovisno o strukturi sadržaju i podacima natuknica, članci se dijele u sljedeće kategorije: časopisi, muzeji, opći pojmovi, osobe, poduzeća, udruge i ustanove. Svaka od tih kategorija sadrži i potkategorije osim kategorija poduzeća i opći pojmovi. Time se korisniku olakšava napredno pretraživanje.

Tekst sadržaja nadopunjuju fotografije, crteži i dopunski podatci. Na kraju članka ponuđen je izbor drugih sadržajno nadovezanih članaka pod rubrikom *Vidi još*. Ispod *Vidi još* nalazi se rubrika *Što pročitati?* gdje se korisniku preporučuje dodatna literatura na proučavanu temu. Na stranicama u tekstu se također nalaze i poveznice na ostale relevantne mrežne stranice. Portal Hrvatske tehničke baštine nudi i rubrika *Što posjetiti?* koja sadrži informacije gdje korisnik može obići muzejsku zbirku ili spomenik kulturne baštine. Uz sam članak s lijeve strane nalaze

se *Infookviri* koji sadrže kratak prikaz najvažnijih informacija poput naslova članka, fotografiju ili ilustraciju, kategoriju te šire i uže područje članka. Uz sve navedeno na stranici se nalaze Tehnički leksikon i pdf izdanja 13 svezaka Tehničke enciklopedije objavljene od 1963. do 1997 godine. Rezultati analize web stranice Hrvatske tehničke enciklopedije nalaze se u tablici 2.

<i>Parametri analize</i>	Hrvatska tehnička enciklopedija
Opseg sadržaja	Neograničen Ukupan broj trenutno dostupnih natuknica je 1 628
Objektivnost	Objektivan sadržaj Uredništvo provodi kontrolu
Točnost	Uredništvo zaduženo za provjeru informacija Objavljivanje samo provjerenih i točnih informacija
Vjerodostojnost	Redakcija Uredničko vijeće Urednici struka i suradnici
Relevantnost	Pretpostavka da je sve od važnosti navedeno u sadržaju
Ažurnost	Neprestano ažuriranje podataka Datum posljednjeg ažuriranja
Kooperativnost	Komentari i prijedlozi korisnika Suradnja između uredništva i korisnika
Organiziranost i hipertekstualnost	Napredno pretraživanje Pretraživanje kategorija Pretraživanje pojmova Abecedno kazalo
Sažetost	Tekst sadržaja većinom dugačak
Jednostavnost	Lako snalaženje i korištenje Pretraživanje sadržaja dostupno s naslovne stranice
Multimedijalnost	Tekst Fotografije Ilustracije
Adaptivnost	Sadržajno prilagođena korisnicima
Povezanost s vanjskim izvorima	Infookviri Hiperveze Dodatna literatura, Što pročitati?, Vidi još, Što posjetiti?

Tablica 2. Rezultati analize Portala hrvatske tehničke baštine

6.2.3. Proleksis enciklopedija

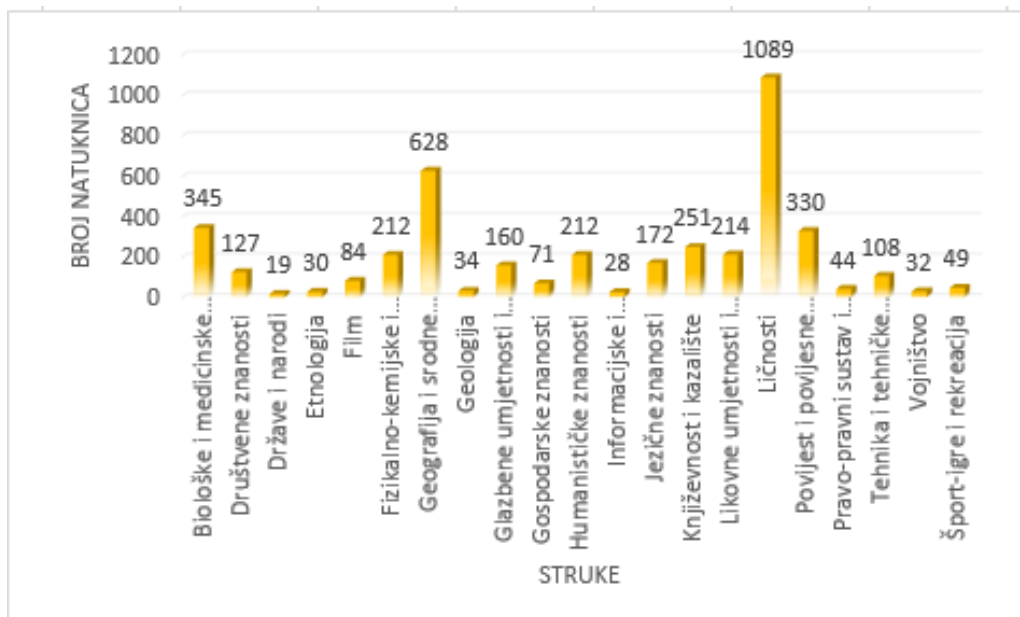
Proleksis enciklopedija online jedna je od elektroničkih enciklopedija otvorenog pristupa koja se nalazi na web stranicama Zavoda, to je prva opća i nacionalna online enciklopedija na hrvatskome. Zasniva se na tiskanom izdanju Opće i nacionalne enciklopedije. Zavod je objavio 20 enciklopedijskih knjiga u razdoblju od 2005. do 2007. godine. Mrežno izdanje enciklopedije dostupno je od 2009. godine zahvaljujući suradnji Zavoda s CARNetom, kasnije sve obaveze oko enciklopedije preuzima Zavod.¹¹⁶

Naslovna stranica u svojem zaglavlju sadrži naslov enciklopedije i dostupan sadržaj, *O Proleksis enciklopediji, Suradnja i korištenje, Impresum, Države svijeta i Pomoć*. Stranica *O Proleksis enciklopediji* nudi više podatke o tiskanom i online izdanju enciklopedije, dok stranica *Suradnja i korištenje* daje kratak opis osnovnih pravila korištenja dostupnog sadržaja. Na stranici *Impresum* nalaze se podaci o redakciji, urednicima i suradnicima kao i poveznica na impresum tiskanog izdanja koji isto nudi podatke uredništva. Količina sadržaja koja je dostupna korisniku na pretraživanje prikazana je grafičkim prikazom 3. Graf prikazuje koje struke su obrađene u enciklopediji i količinu natuknica koje sadrže. Najviše dostupnih podataka sadrži struka Ličnosti.

Mrežno izdanje enciklopedije kontroliraju njezini urednici koji osiguravaju objektivnost i točnost svog objavljenog sadržaja. Urednici su također odgovorni za ažuriranje enciklopedijskog sadržaja kako bi objavljeno znanje ostalo relevantno. Enciklopedija kod svakog članka ima prikazan datum posljednjeg ažuriranja, tako korisnik zna koliko je stara informacija i može za svaki slučaj provjeriti da li se možda informacija promijenila od navedenog datuma i o tome obavijestiti uredništvo.

---

¹¹⁶ O proleksis enciklopediji. // Proleksis enciklopedija online. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2013)
URL: <https://proleksis.lzmk.hr/naslovnica/> (17. 7. 2021.)

Grafički prikaz 3. Zastupljenost struka u natuknicama Proleksis enciklopedije (izrađeno prema podacima dostupnim na stranici enciklopedije)

Korisnik obavještava uredništvo koristeći se uslugom *komentari i primjedbe* koja se nalazi ispod svakog članka. Na taj način svojim komentarom, ispravkom članka i dopunom ili prilaganjem vlastitog članka sudjeluje u poboljšanju i proširenju enciklopedijskog sadržaja bez stjecanja autorskog prava. Suradnja korisnika s uredništvom je uvijek dobrodošla.

Web stranica organizirana je tako da omogućuje korisniku jednostavno i lako pretraživanje, sav sadržaj dostupan je odmah na naslovnoj stranici. Pretraživanje se može provesti na tri načina, putem tražilice, abecedara i preko struka. U tražilicu korisnik upisuje pojam o kojemu želi doznati nešto više. Rezultat pretraživanja tražilicom nudi traženi pojam, ali i srodne pojmove tako da korisnik može odabrati. Uz svaki pojam navedena je struka kojoj pojam pripada i datum objave ili ažuriranja. Pretraživanje abecedara nudi korisniku pretraživanje pojmova abecednim slijedom, uz pojmove su također navedene struka i datum objave ili ažuriranja. Posljednja vrsta pretraživanja kojom se korisnik može koristiti je pretraživanje struka koje ga postepeno dovodi do traženog pojma. Srodni pojmovi u enciklopediji međusobno su povezani hipervezama. Proleksis enciklopedija online svojim korisnicima također nudi par zanimljivih opcija, na naslovnoj stranici nalazi se rubrika *Provjerite svoje znanje*, u rubrici se nalaze fotografije putem kojih korisnik može provjeriti da li zna koga ili što fotografije predstavljaju. Još jedna zanimljiva opcija je stranica *Države svijeta* na kojoj se nalazi interaktivna karta svijeta koja omogućuje korisniku da odabirom države na karti pročita sve relevantne informacije o državi.

Tekstualni sadržaj većinom je veoma sažet, sadrži samo najvažnije informacije u par redaka, i često je popraćen fotografijama, crtežima ili kartama. Kratak pregled rezultata analize mrežnih stranica Proleksis enciklopedije vidljiv je u tablici 3.

<i>Parametri analize</i>	Proleksis enciklopedija
Opseg sadržaja	Neograničen Ukupan broj dostupnih natuknica je 4 239
Objektivnost	Objektivan sadržaj Uredništvo provodi kontrolu
Točnost	Uredništvo zaduženo za provjeru informacija Objavljivanje samo provjerenih i točnih informacija
Vjerodostojnost	Uredništvo Urednici i suradnici
Relevantnost	Pretpostavka da je sve od važnosti navedeno u sadržaju
Ažurnost	Neprestano ažuriranje podataka Datum posljednjeg ažuriranja
Kooperativnost	Komentari i primjedbe korisnika Suradnja između uredništva i korisnika
Organiziranost i hipertekstualnost	Hiperveze Tražilica Abecedar Popis struka Države svijeta
Sažetost	Sadržaj natuknica većinom u par redaka, u rijetkim slučajevima je sadržaj dugačak
Jednostavnost	Brzo pretraživanje Lako snalaženje i korištenje stranicom
Multimedijalnost	Tekst Fotografije Crteži Karte
Adaptivnost	Sadržajno prilagođena korisnicima
Povezanost s vanjskim izvorima	Hiperveze

Tablica 3. Rezultati analize Proleksis enciklopedije

6.3. Zaključak analize

Glavni cilj provođenja istraživanja bio je prikazati i opisati mrežne stranice i njihov dostupan sadržaj te na temelju dobivenih rezultata utvrditi pridržavaju li se elektroničke enciklopedije istih vrijednosti tiskanih enciklopedija. Enciklopedijske vrijednosti koje su se koristile za dobivanje rezultata su opseg objavljenog sadržaja te točnost, objektivnost i sažetost dostupnih podataka. Ti podatci moraju biti vjerodostojni, relevantni i ažurirani u skladu sa pojavom novih znanja. Od stranica elektroničkih enciklopedija očekuje se jednostavnost, dobra organiziranost i povezanost s vanjskim izvorima. Kvalitetu sadržaja osigurava multimedijalnost stranice i suradnja uredništva sa korisnicima. Analiza enciklopedijskih vrijednosti provela se na sljedećim stranicama Leksikografskog zavoda: Hrvatska enciklopedija, Hrvatska tehnička enciklopedija i Proleksis enciklopedija. Usporedba rezultata dovela je do sljedećih zaključaka.

Opseg sadržaja na sve tri stranice je neograničen, omogućeno je stalno izmjenjivanje i nadopunjavanje podataka što je velika prednost u odnosu na tiskana izdanja. Najviše dostupnih natuknica ima Hrvatska enciklopedija (79 753), zatim je slijedi Proleksis enciklopedija (4 239) i najmanje natuknica nalazi se na Hrvatskoj tehničkoj enciklopediji (1 628). Kod analize količine sadržaja treba uzeti u obzir vrstu enciklopedije i vrstu njezinog sadržaja. Mrežne stranice sadrže manji broj članaka od tiskanih izdanja na kojima su temeljena, osim Hrvatske tehničke enciklopedije čija je stranica oblikovana usporedno tiskanom izdanju i funkcionira na način da se članci objavljuju odmah kako su napisani. Kao i kod tiskanih enciklopedijskih izdanja, tekst mrežnih stranica mora biti objektivno i sažeto napisan i informacije moraju biti točne, za kontroliranje tih enciklopedijskih vrijednosti zaslužno je uredništvo koje provodi provjeru informacija na svakoj enciklopediji.

Vjerodostojnost, relevantnost i ažuriranost podataka također ovisi o urednicima enciklopedija. Za sve tri mrežne stranice automatski se pretpostavlja da sadrže sve te vrijednosti iz razloga jer su to enciklopedije Zavoda i temelje se na tiskanim izdanjima Zavoda, no jedino Tehnička enciklopedija na svojim stranicama sadrži podatke koji potvrđuju te vrijednosti, autora, datum objave i datum posljednjeg ažuriranja članka. Proleksis enciklopedija sadrži samo datum ažuriranja dok Hrvatska enciklopedija nema nijedan taj podatak dostupan. Sve tri stranice su veoma jednostavne za korištenje i organizirane su tako da je korisniku sve dostupno odmah na naslovnoj stranici uz to svaka stranica nudi i poveznicu na upute i korištenje gdje se nalaze dodatna objašnjenja za korisnike koji naiđu na neki problem. Pretraživanje sadržaja je također jednostavno i stranice omogućuje više opcija pretraživanja tako da korisnik može sam odabrati

koja opcija mu najbolje odgovara, da li je to preko tražilice, pomoću područja i struka ili preko abecednog kazala, to ovisi o preferenciji korisnika. Cilj svakog enciklopedijskog izdanja je prenijeti informacije korisniku. Mrežna izdanja kao veliku prednost imaju suradnju s korisnikom i dobivanje povratnih informacija koje uvelike pomažu uredništvu u poboljšanju i unaprjeđivanju članaka i ispravljanju mogućih pogrešaka. Web stranice enciklopedija Zavoda besplatne su i javno dostupne tako da svojim korisnicama nude opciju ostavljanja svojih komentara i primjedba ispod svakog članka. Činjenicu da je prijenos znanja glavna funkcija enciklopedija potvrđuje i povezanost mrežnih stranica s vanjskim izvorima. Hiperveze je moguće pronaći u svakom članku kao i dodatnu literaturu. Sadržajno tekst članaka obogaćen je fotografijama, ilustracijama i kartama što omogućuje jedno interaktivno iskustvo za korisnika. Povezujući pročitane informacije sa vidljivom osigurava korisniku bolje razumijevanje sadržaja.

Elektronička izdanja Zavoda svojim se sadržajem pridržavaju istih enciklopedijskih vrijednosti kao i njihova tiskana izdanja. Za korisnika, korištenje elektroničke verzije kod pretraživanja informacija, ne znači pregledavanje lošijeg enciklopedijskog sadržaja. Jedina prednost mrežnog izdanja enciklopedije nad tiskanim zasigurno je njezina dostupnost i povratne informacije korisnika.

7. Zaključak

Miroslav Krleža osnovao je Leksikografski zavod 5. listopada 1950. godine i time je pokrenuo enciklopedijsku i leksikografsku djelatnost u Hrvatskoj. U sedamdeset godina rada Zavod je objavio više od 250 različitih enciklopedija, leksikona, rječnika i mnogih drugih izdanja. Od osnivanja Zavod je prošao kroz mnoge promjene imena, Leksikografski zavod FNRJ, Jugoslavenski leksikografski zavod, ali 1991. godine dobiva sadašnje ime po svojem dugogodišnjem direktoru i tvorcu Miroslavu Krleži. Kao direktor Krleža je bio vrhovni autoritet leksikografske produkcije. U dugogodišnjoj suradnji s hrvatskim enciklopedistom Mate Ujevićem odredio je jasnu organizacijsku strukturu Zavoda s točno određenim zadacima u svakom poslovnom stupnju definirajući stručna pravila. U enciklopedijske i leksikografske djelatnosti koje obavlja Zavod pripadaju poslovi prikupljanja, obrade podataka, njihovo dokumentiranje i čuvanje. Svi podatci kojima Zavod raspolaže objavljeni su u obliku enciklopedija i leksikona, rječnika, kartografskih priručnika i bibliografija. Zahvaljujući pojavi Interneta i brzom razvoju i napretku informacijsko-komunikacijskih tehnologija, Zavod je na temelju svojih tiskanih enciklopedijskih izdanja objavio i njihove elektroničke verzije. Besplatne, javno dostupne web stranice objavljenih enciklopedija povećale su dostupnost njihove građe korisnicima. Otvorenost, komunikacija i suradnja između korisnika i uredništva mrežnih enciklopedija osigurava poboljšanje kvalitete i točnosti članaka te omogućuje brži napredak stranice. Elektroničke enciklopedije još se nazivaju i mrežne ili online enciklopedije jer se objavljuju na nekoj informacijskoj mreži. Glavni cilj ovo rada bio je analizom dostupnog sadržaja web stranica Hrvatske enciklopedije, Portala hrvatske tehničke baštine i Proleksis enciklopedije dokazati da objavljivanjem enciklopedijskog sadržaja online, objavljeni članci ne gube svoje enciklopedijske vrijednosti. Korištenje elektroničke enciklopedije ne umanjuje vrijednosti pročitano znanja. Rezultati analize potvrdili su da je sadržajno, opseg, točnost, objektivnost pojmova u elektroničkom izdanju jednaka tiskanom izdanju. Organiziranost i struktura sadržaja na stranici omogućava brz i jednostavan pronalazak željenog pojma i naravno podatci su relevantni i ažurirani. Korisnik može biti siguran da pregledava najnovije informacije. Velike prednosti elektroničkih izdanja su suradnja korisnika i urednika, koja nije moguća kod objavljenog tiskanog izdanja, i veća dostupnost. U bilo kojem trenutku korisnik putem web stranica može dobiti željenu informaciju. Leksikografski zavod Miroslav Krleža izradio je kvalitetna mrežna izdanja svojih enciklopedija i time je omogućio laku dostupnost kvalitetnih podataka neizmjereno velikom broju korisnika.

Literatura

Boras, D. Prelog, N. Enciklopedija budućnosti-interaktivni izvor znanja. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 155- 163.

Brlek, T. Hrvatski biografski leksikon. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. 2013. URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6990> (10. 7. 2021.)

Brlek, T. Krleža, Miroslav. // Hrvatski biografski leksikon. LZMK (2013) URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6990> (10.7.2021.)

Enciklopedija. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=17879> (25. 6. 2021.)

Enciklopedika. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68684> (3. 7. 2021.)

Enciklopedija Jugoslavije I. Izdanje. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/enciklopedije/56-enciklopedija-jugoslavije-i-izdanje> (25. 6. 2021.)

Hrvatski biografski leksikon / glavni urednik Nikica Kolumbić. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983.

Projekt. // Hrvatski biografski leksikon. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2009-2020) URL: <https://hbl.lzmk.hr/projekt.aspx> (25. 6. 2021.)

Hrvatska enciklopedija (1941.-1945.) Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2019-2021) URL: <https://hemu.lzmk.hr/> (6. 7. 2021.)

Jakobović, Z. Pothvat Tehničke enciklopedije. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 121 - 130.

Jecić, Z. Enciklopedički koncept u mrežnom okruženju. // Studia lexicographica. 7, 13 (2013), str. 99-115.

Jecić, Z.; Boras, D.; Domijan, D. Prilog definiranju pojma virtualna enciklopedija. // Studia lexicographica. 2, 2 (2008), str. 115-126.

Krleža, Miroslav. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34113> (10. 7. 2021.)

Ladan, T. Izvori, struktura i značaj Osmojezičnoga enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 215 - 216.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35937> (25. 6. 2021.)

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2020) Zagreb. URL : <https://www.lzmk.hr/> (25. 6. 2021.)

Leksikografija. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021) URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=35936> (26. 6. 2021.)

Macan, T. Pogled u 50 godina rada Leksikografskoga zavoda. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 13- 18.

Melem Hajdarović, M. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2007.

Misija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža. (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/o-nama/misija-i-vizija> (1.7.2021.)

Osmojezični enciklopedijski rječnik. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/rjecnici/106-osmojezicni-enciklopedijski-rjecnik> (25. 6. 2021.)

O enciklopediji. // Hrvatska enciklopedija, mrežno idanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža URL: <https://enciklopedija.hr/predgovor.aspx> (17. 7. 2021.)

O proleksis enciklopediji. // Proleksis enciklopedija online. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2013) URL: <https://proleksis.lzmk.hr/naslovnica/> (17. 7. 2021.)

O projektu.// Portal hrvatske tehničke baštine. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2018) URL: <https://tehnika.lzmk.hr/o-projektu/> (17. 7. 2021.)

Padovan, I. Uloga Miroslava Krleže u formiranju Redakcije Medicinske enciklopedije. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 31 – 33.

Pomorska enciklopedija I. izdanje. // Leksikografski zavod Miroslav Krleža. (2020) URL: <https://www.lzmk.hr/izdanja/enciklopedije/75-pomorska-enciklopedija-i-izdanje> (25. 6. 2021.)

Pravilnik o unutarnjem ustroju Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. (2013) URL: <https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Pravilnik-o-unutarnjem-ustroju-LZMK-od-17-IX-2013-.pdf> (1. 7. 2021.)

Pravilnik o leksikografskom radu u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. (2018.) URL: http://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Pravilnik_o_leksikografskom_radu_u_LZMK_od_31_X_2018.pdf (3. 7. 2021.)

Statut Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža (2013) URL: https://www.lzmk.hr/images/Dokumenti/Statut-Leksikografskog-zavoda-04.2013_novo.pdf (1. 7. 2021.)

Šentija, J. Krležine uredničke i recenzentske intervencije u Općoj enciklopediji. // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. 1 (1991), str. 155-172.

Švab, M. Mate Ujević, utemeljitelj suvremene hrvatske enciklopedike: o dvadesetpetnoj obljetnici smrti (1967-1992). // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. 2 (1992), str. 9-73.

Vereš, S. Krleža enciklopedist. // Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. 1 (1991), str. 151-154.

Visković, V. Krležini autorski prilozi u enciklopedijama. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 5 (1996), str. 105-123.

Visković, V. Geneza Krležina enciklopedizma. // Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. 10 (2001), str. 25-29.

Visković, V. Projekt. // Krležijana. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2012-2020) URL: <https://krlezijana.lzmk.hr/projekt.aspx> (10. 7. 2021.)

Zakon o leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. Zagreb: Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i tehnologije (2003) URL: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Sjednice/Arhiva//41.%20-%201.pdf> (25. 6. 2021.)

Wierzbicki, J. Miroslav Krleža. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1980.

Elektronička izdanja Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada je Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Leksikografski zavod Miroslav Krleža osnovan je 1950. godine, to je znanstvena ustanova za enciklopedijsku i leksikografsku djelatnost. U ovom radu pisat će se o povijesti jedine hrvatske institucije koja se već sedamdeset godina sustavno bavi leksikografijom.

O povijesti zavoda pisat će se od samog osnivanja pa do danas, i opisat će se sve promjene koje su se desile u zavodu kao i kako je dobio ime koje nosi danas. Utemeljitelj i tvorac zavoda je hrvatski književnik i leksikograf Miroslav Krleža, stoga će se jedan dio rada posvetiti njemu i njegovom radu koji je povezan sa radom leksikografskog zavoda.

Osim o povijesti zavoda pisat će se i o leksikografskoj i enciklopedijskoj djelatnosti u koju spadaju prikupljanje i obrada podataka leksikografskih jedinica i oblikovanje i izrada enciklopedijskih i leksikografskih jedinica.

Kao eksperimentalni dio diplomskog rada provela bi se analiza mrežnih stranica Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, to jest analizirala bi se online izdanja enciklopedija zavoda; Hrvatska enciklopedija, Portal hrvatske tehničke baštine (Hrvatska tehnička enciklopedija) i Proleksis enciklopedija.

Ključne riječi: Leksikografski zavod, Miroslav Krleža, analiza, enciklopedija, Hrvatska enciklopedija, Portal hrvatske tehničke baštine, Hrvatska tehnička enciklopedija, Proleksis enciklopedija, leksikografija, leksikografska djelatnost, enciklopedijska djelatnost

The Miroslav Krleža Institute of Lexicography online editions

Summary

The topic of this graduate thesis is the Miroslav Krleža Lexicographic Institute. The Miroslav Krleža Lexicographic Institute was founded in 1950, it is a scientific institution for encyclopedic and lexicographic activities. This paper will write about the history of the only Croatian institution that has been systematically engaged in lexicography for seventy years.

The history of the institute will be written about from the founding to the present day and will describe all the changes that have occurred in the institute as well as how it got the name it bears today. The founder and creator of the institute is the Croatian writer and lexicographer Miroslav Krleža, so one part of the work will be dedicated to him and his work related to the work of the lexicographic institute.

In addition to the history of the institute, lexicographic and encyclopedic activities will be written about, including the collection and processing of data of lexicographic units and the design and production of encyclopedic and lexicographic units.

As an experimental part of the graduate thesis, an analysis of the websites of the Miroslav Krleža Lexicographic Institute would be carried out, that is, online editions of the institute's encyclopedia would be analyzed; Croatian Encyclopedia, Croatian Technical Heritage Portal (Croatian Technical Encyclopedia) and Proleksis Encyclopedia.

Keywords: Lexicographic Institute, Miroslav Krleža, analysis, encyclopedia, Croatian Encyclopedia, Portal of Croatian Technical Heritage, Croatian Technical Encyclopedia, Proleksis Encyclopedia, Lexicography, Lexicographic Activity, Encyclopedic Activity